

БОРИСЛАВ

Любомир МИХАЛЕВИЧ

НАФТОВІ ВЕРШИНИ

бориславського вуглеводневого басейну

*«Краще тверезий песимізм,
ніж необґрунтований оптимізм»*

Богдан Лук'янець
професор НУ «Львівська політехніка».

Здебільшого слово «вершина» асоціюється у людини з пасмом гір, з краєвидами гостроверхих природних споруд. Згадуються найбільші вершини світу і України, зокрема Карпат – Говерла (2062 м), що знаходиться на межі Закарпатської та Івано-Франківської областей. А серед найвищих вершин Карпат у Львівській області є гора Пікуй (1408 м) і гора Парашка (1268,5 м).

Всі вершини гір – це спадок природи та гороутворюючих процесів, які відбувалися мільйони років тому і нині включають геосинклінальну зону Карпатських тектонічних дислокацій, на відміну від утворень Східно-Європейської платформи.

Натомість до рукотворних вершин, чи радше віртуальних, належать найбільші досягнення в цивілізаційному процесі розвитку в різних галузях. Кожна корисна копалина, передусім нафта, має певну залежність видобутку, яку ще в 50-х роках ХХ сторіччя встановив знаменитий американський геолог М. Кінг Губберт. Цей вчений за аналізом видобутку нафти із сотень родовищ у різних частинах світу прийшов до висновку, що на кожному з них вона відбувалася за параболічною залежністю, вершиною якої є максимальне значення цього показника, так званий пік Губберта. Причому, майже половина запасів вичерпується, коли подолана вершина параболи і її падіння дорівнює початку стрімкого зросту.

У цьому контексті можна поділити минуле нашого краю з огляду на використання і видобуток місцевих корисних копалин за їх найбільшим попитом, а відтак використанням та обсягами видобутку на: еру солі, еру озокериту, еру нафти і супутнього їй газу (розчиненого в нафті), а також, можливо, еру мінеральної води «Нафтусі», яка зараз, на відміну від нафти, суттєво не зменшує своїх дебітів у Бориславі та Східниці. Ну а тепер актуальним завданням стає знаходження способів переробки пластових вод, нині виснажених нафтових покладів Борислава, і не тільки для отримання промислових обсягів йоду, бромів, а

й інших її компонентів. А також використання пластових вод в бальнеологічних цілях та, як потужне джерело теплової енергії, при умові, що у свердловині на глибині 3000 м пластова температура становитиме 70 0 С, а на глибині 5000 м – 100 0 С.

При зародженні промислової розробки як озокеритових, так і нафтових покладів Бориславського вуглеводневого родовища, при досягненні тут апогею з їх видобутку, на теренах Борислава працювало більше 90 % людей, які народилися в інших місцинах, себто в різних селах і містах, передусім, нашого Прикарпаття. Було багато спеціалістів і підприємців з різних міст європейських держав, і не тільки.

Борислав, завдяки розробці покладів озокериту і нафти, себто багатству наших надр, був заробітчанським краєм понад століття. З Борислава походять родом, або тут проживали, працювали люди чи їхні родичі, десятки й десятки відомих постатей нашої країни та країн Європи, як і світу.

Найбільшими вершинами видобутку корисних копалин, природно, є найбільші (максимальні) обсяги видобутку їх за той чи інший рік (період). Тут розрізняються найбільші видобутки у світі, в межах держави, геологічної провінції, родовища тощо.

Для Бориславського вуглеводневого басейну найбільшими за запасами і найважливішими корисними копалинами були і є нафта й газ. Хоча в давній історії відомо, що копали також і студні для вичерпування «сировиці» – солоної води, з якої випарювали сіль. Отож, як уже сказано, першою корисною копалиною була сіль. Крім рудних копалин на наших теренах із шахточок (колодязів) і шахт (копалень) видобували великі обсяги озокериту (найбільший його видобуток, 19,5 тис. т., було досягнуто 1873 р., а у 1909 р. – році апогею видобутку нафти, його видобували уже 1,6 тис. т, тобто тільки 8 % від максимального). Була і є також лікувальна вода «Нафтуса» і, високомінералізована супутня пластова вода зубожілих нафтових покладів, багата йодом, бромом і т. д. Тому, насамперед, родовища нафти Бориславського вуглеводневого басейну, які завдяки важкій і небезпечній праці тисяч, нині безіменних

робітників кількох поколінь і десятків відомих постатей нафтовидобувної справи спричинилися до створення ландшафту вершин нафтовидобутку.

Видобуток нафти (кип'ячки, ропи) в нашому краї відбувався з давніх-давен з невеликих глибин (рукотворних споруд ям-копанок, колодязів) в невеликих кількостях для потреб, в основному, місцевого господарства (мастила для осей коліс возів, як лікарські засоби від хвороб шкіри тварин тощо), для базару (торфовиська) в Дрогобичі. А пізніше, з розвитком цивілізаційних процесів, із впливом науково-технічного прогресу обсяги видобутку нафти зростали, відповідно і збільшувалися глибини, змінювалися умови їх видобутку.

Так склалося у Прикарпатті, що перші державні документи, які регламентували видобуток нафти, датуються 1810 роком (з часів Австро-Угорщини). Більш-менш постійна й офіційна статистика обсягів її загального видобутку ведеться з 1886 року, а статистика видобутку супутнього нафті газу – з 1916-го. Така різниця у датах статистичних даних обумовлена, передусім, станом техніко-технологічних засобів їх видобутку, відокремлення газу від нафти, їхнім впливом на розвиток державного і загальносвітового господарства, себто їхнім попитом, ставленням підприємців до нафти і газу, станом розвитку науково-технічного прогресу.

У цьому періоді відомими місцинами, де відзначали існування джерел нафти на Прикарпатті, були Стара Сіль, Нагуєвичі, Стрільбичі, Слобода Рунгурська, Східниця, Борислав і т. д. Ці і декілька інших ділянок збирання, вичерпування нафти та її реалізації у давні часи подавали у своїх дослідженнях Еразм Сикст, Габріель Жончинський, Ян Кшиштоф Клюк, Балтазар Гаккет, Йожеф Геккер, Станіслав Сташиць і багато інших. Уже перед Другою світовою війною у Дрогобицькому гірничому окрузі (нині Львівська область), а це, в основному, Бориславський вуглеводневий басейн, на обліку було 22 нафтовидобувні ділянки. Причому, у 1937 році на видобуток нафти з Бориславського і Східницько-Урицького родовищ припадало 91,23 % від видобутку в гірничому окрузі. Для порівняння: у Станіславівському гірничому окрузі було 16 нафтовидобувних ділянок, в тому числі Битків, Ріпне, Слобода Рунгурська, Пасічна, Росільна, Долина, Космач і т.д., з яких 1937 року видобуто 47,65 тис. т. нафти, що становило лише 5,39 % від видобутої нафти з наших флагманських родовищ.

Треба зауважити, що в період до 90-х років XIX сторіччя на промислах видобутку корисних копалин нашого краю у пріоритетності озокерит передував перед нафтою. Адже у 1873 році, що був піком видобутку озокериту в Бориславі, а відтак у Прикарпатті, видобуток нафти по відомих місцинах нашого краю був невеликий. Передусім, найвідоміше Бориславське нафтове родовище перебувало в занепаді. У 70-х роках XIX сторіччя видобуток нафти тут катастрофічно зменшився через обводнення шахто-колодязів (ям-копанок), що були викопані переважно у воротищенських відкладах неогену чолової лінії складки. Тоді наш Стефан Ковалів, відомий письменник, педагог і за твердженням академіка УНГА Г. Бойка той, хто першим публікував статті з нафтової тематики українською мовою, писав: «навіть геологи кажуть, що у Бориславі щезла «зашкірна нафта». У цей час бурхливо почав розвиватися нафтовий промисел у Східниці».

Саме цими словами наш славетний земляк С. Ковалів вказав на першу вершину з нафтового видобутку в Бориславському нафтогазоозокеритовому басейні – Східницько-Урицьке нафтове родовище, яке саме розпочинало розбурюватися, ймовірно свердловинами, що споруджувалися ручним ударним способом (запропонував його Роберт Домс), з так званими нині обсадними колонами – «бляшанками». Тут вперше на Прикарпатті з надр родовища до глибини 500 м було досягнуто річного видобутку нафти з рівнем понад 100 тисяч тонн. Кажучи образно, Східницько-Урицьке нафтове родовище почало ставати на ноги у 1895 році, коли було видобуто 70,14 тис. тонн нафти при 185-и діючих свердловинах. Для порівняння: того ж року на Слободо-Рунгурській ділянці було видобуто лише 6,26 тис. т. нафти при діючих 92-х свердловинах, а максимальний видобуток 25 тис. т. тут було досягнуто на 10 років раніше. Цей, 1885 р., був бумом з видобутку нафти на Коломийщині, тобто у нашому краї був першим, але за потребами сировини, себто нафти, низький за обсягами, бо обумовлювався продукуванням лише для гасу освітлювального. Разом з тим, науково-технічний прогрес, з конструюванням нових видів двигунів, двигунів внутрішнього згорання, висував потребу у все більшому обсязі видобутку і переробки нафти, а Слобода Рунгурська і довколишні ділянки демонстрували низький потенціал нафтоносності надр при наявних засобах досягнення глибин їх залягання. Тому уже 1896 року на Східницько-Урицькій ділянці спостерігався стрімкий ріст і за допомогою 265-и свердловин, які були в експлуатації, було видобуто у два рази більше нафти – 145,2 тис. т. Збільшення нафтовидобутку продовжувалося ще кілька років: у 1897 р. – на 10 %; у 1898 р. – на 9,5 %; у 1900 р. – на 11 % і досягнув 175 тис. т. при 556-и свердловинах, що були в експлуатації. Далі спостерігається спад нафтовидобутку у 1901 р. на 4 %, хоча кількість діючих свердловин зросла до 598. Наступного року темп падіння становив 24 % (127,65 тис. т. при 582-х свердловинах). У 1903 р. падіння видобутку нафти було 19 % (103,39 тис. т. при 590 свердловинах), у 1904 р. – 1,68 % (101,71 тис. т. при 466-и свердловинах). А уже 1909 р. видобуток нафти на Східницько-Урицькому родовищі зменшився до 44,7 тис. т., хоча були задіяні 426 свердловин. Того ж, 1909 року було досягнуто найбільшого видобутку нафти з надр Бориславського родовища. Це був рік найбільшого історичного видобутку на Прикарпатті і третього рівня обсягів з видобутку нафти у світі.

Таку першу вершину нафтовидобутку за десятилітній період (1895 – 1904 рр.) дала нам Східницько-Урицька ділянка з видобутком більше двох мільйонів тонн нафти з глибиною залягання покладів до 500 м. Це – неповторна вершина нафтовидобутку. Вона є першою і останньою, де перевищено річний рівень видобутку нафти 100 тис. т. з невеликих глибин надр Скибової зони Карпат. І вона є єдиною на Прикарпатті, де видобуто за весь час розробки у таких умовах близько 4 млн. т. нафти (у два рази

більшого від купульного за десятиліття). При цьому весь історичний фонд вміщує 1171 свердловину, а нині залишено на балансі, інвентаризовано лише 353.

У класичній філософії, в «теорії» діалектики, існує закон переходу кількості в якість і навпаки, себто є інваріанти їхньої будови.

Отож апогей видобутку нафти зі Східницько-Урицького родовища в цих геологічних умовах покладів відбувся завдяки зростанню кількості свердловин до 556 у 1900 р., а відтак і максимального рівня видобутку нафти 175 тис. т., себто одного з найвищих якісних показників розробки. Далі зростання кількості свердловин сприяло досягненню найвищого коефіцієнта нафтовилучення з надр, який перевершив 50 % для Ямненського покладу. Разом з тим, були використані різні доступні, відомі свого часу технології та геолого-технічні заходи з його збільшення. Тепер час за нанотехнологіями, або перманентним перетворенням території родовища в рекреаційну зону.

Розвиток розробки на Східницько-Урицькому нафтовому родовищі пов'язаний з багатьма подіями, а головне – із зародженням промислового видобутку нафти для багатьох галузей індустрії Європи, передусім автомобілебудування, а не лише однієї субстанції, себто отримання гасу для ламп освітлення. Тут впроваджувалися на той момент найновіші заходи для видобутку, зберігання і транспортування нафти. Тут діяли підприємці, винахідники, що залишили історичну правду про розвиток нафтової промисловості у нашому підгірському Карпатському краї.

Серед них – «піонер» розбудови нафтової галузі на Коломийщині Станіслав Щепановський, який мав нафтові ділянки, свердловини (копальні) у Східниці (з 1888 р.) неподалік Борислава, у Верхньому Синевидному, у Грозьові тощо. Зі Східниці спільно з компаньйоном він збудував і ввів в дію нафтопровід спочатку до Мразниці, потім – до Борислава. Цього разу, знову через фінансові проблеми, втратив свої активи у Східниці (1894 р.) незадовго до планового буріння рекордної свердловини «Якуб» (№ 138 р.), а це 500 тонн за добу нафти при глибині 303 м.

Як виявилось, Східниця стала першим об'єктом такого обсягу річного нафтовидобутку (понад 100 тис. т.) і тривалий час залишалася важливим осередком нафтової промисловості Прикарпаття.

Зараз ліцензійна ділянка Східницького нафтового родовища має площу понад 410 га. Тут при періодичній експлуатації кількох десятків довговічних свердловин здійснюється його дорозробка на завершальній стадії (при видобутку тепер 300 – 500 т. нафти на рік) в умовах сотень ліквідованих свердловин і стрімкого розвитку курорту з лікувальними слабомінералізованими водами. Треба зауважити, що колись і Трускавець був, передусім, гірничовидобувним об'єктом, а не курортом. Наприклад, у 1883-1884 роках тут видобувалося до 3000 центнерів озокериту на рік і до 5250 центнерів нафти.

Цікаві метаморфози бувають скрізь. Одна така сталася, коли австрійський кінорежисер Пауль Розді прибув у наш Борислав знімати документальний фільм на зламі віків, як він казав, а потім оформлений в кінематографічну подорож «Новим світом». Так ось, два дні ми їздили з ним по нафтових об'єктах на теренах Східниці, Борислава і весь час проводилися зйомки. У цьому великому документальному фільмі є все про Австро-Угорщину в документальних матеріалах і дійсність XXI сторіччя. Є також розділ про Галичину і документальні кадри про нафтовий Борислав початку XX сторіччя. А з XXI сторіччя творчий задум режисера залишив тільки роботу наших Східницьких кератів (насосної експлуатації свердловин при загальному приводі) і роботу оператора, який їх обслуговував. Можливо, у нас є діючий історичний експонат нафтовидобутку, якого ніде нема у Європі. Наприклад, у Польщі демонструють нафтову криницю «Франек», збудовану у XIX сторіччі, де й донині булькотить нафта, як першу гірничу споруду такого типу у Європі.

Тож коли почав відроджуватися Борислав, як гірничовидобувна столиця, – вдруге чи втретє..? За давніми відомостями, місцеві жителі, либаки, черпали кип'ячку (за іншою транскрипцією киплячу) на пасовиську «Дучки», що напроти пошти і колишнього Палацу нафтовиків, з невеликих ям, як називали їх тоді, дучок. Саме ця територія тепер належить до вулиці Чорновола і саме тут проходить межа гірничого відводу Бориславського нафтового родовища по лінії дегазаційних свердловин №№ 2000 і 2016 рр. Саме тут, у склепінній частині покладів Бориславської Глибинної складки, її найбільш розущільненої зони та найбільшої густоти мережі первісних гірничих споруд (нафтових колодязів, шахточок за К. Толвінським), які будувалися на глибині порядку 40 м, на віддалі 8 – 10 м одна від другої, здійснювався видобуток спочатку нафти, а потім – озокериту. Саме такі споруди сприяли рекордному видобутку озокериту у світі 1873 р. – другому відродженню Борислава. Опосередкованим свідченням цього буму є спорудження в той час залізниці зі Львова саме до Борислава, а не в іншу місцину Галичини. Цвинтар цоколів таких споруд з дерев'яного матеріалу (переважно з дощок) та конструкції, описаної у творах І. Франка і С. Коваліва, можна бачити нині в розмитому руслі ріки Тисьмениці, біля свердловини № 2000, що навпроти базарного комплексу Борислава.

Так, нове відродження Борислава почалося 1901 року, після окреслення першої нафтової вершини нашого краю – Східницько-Урицького родовища, де рівень видобутку потрохи почав знижуватися. Натомість у Бориславі він зростав і становив уже 93,18 тис. т. при 10-и свердловинах в русі (в експлуатації). 1902 рік став переломним в обсягах видобутку нафти між Бориславським та Східницько-Урицьким родовищами. Видобуток нафти на останньому знизився до 127,65 тис. т. при перебуванні в експлуатації протягом року 582-х свердловин. Натомість на Бориславському родовищі, треба вважати на його Тустановицькій ділянці, були в роботі лише 18 свердловин, а сумарний видобуток нафти з них складав 242,3 тис.т, тобто значно більший від максимального рівня Східницько-Урицького родовища.

Наступний, 1903 рік, задекларував нові, рекордні на той час, обсяги видобутку нафти з Глибинної складки Борислава, а відтак Прикарпаття, а саме: 445,88 тис. т. при 27-и свердловинах в русі, як тоді казали. Тобто вже у 2,5 раза більше від досягнутого рівня на Східницько-Урицькому родовищі, де видобуток рівня нафти знизився, але перевищував 100 тис. т. (103,39 тис. т.) – так званого реперного обсягу видобутку нафти з нашого Прикарпаття на зламі XIX і XX, як і XX та XXI століть.

Період 1903 – 1906 рр. становить, так би мовити, підніжжя до вершини нафтовидобутку з Бориславського родовища з рекордним, як на той час, рівнем видобутку півмільйона тонн нафти (від 445,88 до 549,06 тис. т.) при кількості фонтануючих свердловин до 67-и. Разом з цим, рівень видобутку нафти на Східницько-Урицькому родовищі становив у 1905 році уже менше 100 тис. т. (79,11 тис. т.) при 494-и свердловинах в роботі. Незважаючи на продовження буріння нових свердловин і проведення заходів з інтенсифікації припливу нафти, більше не підвищувався обсяг її видобутку. Спостерігався закономірний природний спад видобутку «чорного золота», деколи зі стабілізацією.

Став роком стрімкого зросту 1907 рік, і знову таки ж рекордного, як на той час, нафтовидобутку 950 тис. т. при 92-х свердловинах у русі. Зберігався фонтанний режим експлуатації свердловин при все ширшому застосуванні свабового способу видобутку нафти.

Наступний, 1908 рік, характеризує Бориславське родовище двома архіважливими фактами, передусім фонтанування з відкритим вибоєм у «Бориславському пісковіку» при глибині 1016 м свердловини Ойл Сіті (№ 298) з феноменальним дебітом нафти 3000 т. на добу, який неперевершений жодною свердловиною Прикарпаття до нашого часу та першого для нашого регіону видобутку, що перевершив один мільйон тонн нафти (1576,16 тис. т). Разом з тим, зауважимо, що цією свердловиною вперше подолано межу у річному видобутку однією свердловиною 100 тис. т. нафти (105,56 тис. т.). Треба сказати, що період з понадмільйонним видобутком нафти з надр Бориславського родовища тривав п'ять років з 1908 по 1912 рр.

1909 рік був нездоланною нафтовою вершиною з обсягом видобутку 1920,5 тис. т. нафти з Бориславського родовища при роботі 205-х свердловин, які експлуатувалися переважно фонтанним способом, а пробурені були ударним механічним методом на глибину 1000–1700 м. Цей показник – майже два мільйони нафти – забезпечив Галичині (Австро-Угорщині, як і Польщі) третє місце у світі після Пенсільванського у США і Бакинського в Росії видобутків нафти. Цей рекорд для Прикарпаття неперевершений і досі, хоча другим надзвичайним видобутком є 1897,5 тис. т. нафти, видобутої з надр саме Долинського родовища у 1962 році.

Найбільшу вершину видобутку в Україні підкорено у 1974 році на Леляківському родовищі при обсягах 4333,2 тис. т. нафти.

Розглянемо детальніше результати рекордного видобутку нафти у 1909 р. з надр Бориславського родовища за допомогою 205-х свердловин, які перебували в експлуатації, а скільки було пробурено з негативними наслідками, сучасна статистика не знає. Відомо, що розбурювалися нафтові поля методом «ді-ді», тобто методом від відомого до невідомого з відстанню між свердловинами переважно 100 – 150 м, часом і 50 м, та без проекту розбурювання, чи розробки. Тоді працювали переважно за принципом «Кожний фонтан нафти на родовищі викликав посилене розбурювання найближчих ділянок». Тому було буріння великої кількості свердловин в зонах пониженої проникності, що практично не змінювало результатів з видобутку та розробки того чи іншого покладу.

Усі ці свердловини при шаленому темпі розбурювання були, в основному, об'єктами експлуатації Тустановицької ділянки, тобто площі на схід від потоку Кам'янка, що протікає біля адмінбудинку НГВУ «Бориславнафта», котра разом зі свердловиною № 665 Боден Кредит (Банк-4) на куті належить уже до Бориславської ділянки.

Крім високого темпу і густоти будівництва нових свердловин, успіху сприяло досягнення глибин ударним способом 1000 м і більше, а це дало можливість розкривати «Бориславський пісковик» – найбільший за запасами нафти і найпродуктивніший нафтоносний горизонт Бориславського родовища з високим потенціалом порід-колекторів і аномальним пластовим тиском флюїдів. Ударний спосіб розкриття продуктивних горизонтів Бориславської Глибинної складки давав можливість виявляти усі продуктивні горизонти, які були в розрізі свердловини при максимальній депресії, а експлуатацію здійснювати з відкритим вибоєм аж до створення умов для подальшого поглиблення. Разом з цим, важливим було застосування свабового способу експлуатації (тлокування), коли закінчувався фонтанний період роботи свердловини, бо таким чином підтримувався високий відбір нафти з покладів.

У 1909 році із 205-и свердловин 90 % рекордного видобутку нафти забезпечило 110 свердловин, а 21 свердловина сприяла видобутку 50 % нафти. З цієї когорти свердловин найкращою є «Нафта-2» (№ 324)

з річним фонтанним видобутком нафти 153,28 тис. т., що досі неперевершений. Ще однією свердловиною тоді було подолано рівень 100 тис. т. – свердловиною «Карпати Домброва-3» (№ 22) видобуто 102,17 тис. т. нафти. Третьою була свердловина «Прем'єр Борак-1 (№ 415) з обсягом видобутку нафти 57,33 тис. т. Нині про такі річні параметри видобутку нафти можна лише мріяти. Вважається, що 88% нафтовидобутку дали надра Тустановицької ділянки і 12 % Бориславської.

Через 20 років фонд тих 205-и свердловин, що встановили рекорд з нафтовидобутку у 1909 році, був такий: 25,5 % знаходилися в експлуатації свабом, 1,1 % – в експлуатації глибинним насосом, 4,3 % – в жолонкуванні, 16 % – газовидобувні, 41 % – тимчасово зупинені і 8 % – самоліквідовані, решта – в реконструкції. Ці свердловини характеризувалися за глибиною вибою так: до 1000 м – 2,5 %, до 1500 м – 96 %, решта – з глибиною до 1750 м і одна глибше.

Треба сказати, що в ті часи возили людей на екскурсію в Борислав дивитися на найглибшу свердловину у Європі з видобутку нафти при експлуатації найглибшого нафтового покладу – Ямненського пісковика Глибинної складки – «Зігард-1» (нині з № 942) альтитудою 535 м, глибиною 1829 м. Вона розташована ліворуч від річки Тисьмениці на відстані 550 м і 670 м від вулиці Шевченка (Панської), або 1850 м від Барабського мосту у північно-західному напрямку. Ця свердловина ліквідована 1965 р. при штучному вибої 1439 м і 6-и обсадних колонах – остання 6-дюймова в інтервалі 800 – 1688 м. Нині вона в межах ареолу (зони) вибухонебезпечних концентрацій вуглеводнів за аерокосмічними дослідженнями. Також подорожували екскурсанти на оглядини найвищої вежі свердловини «Стателянд-33», чи Антоні (тепер за № 383), що бурилася чи не вперше роторним способом з 1923 р. до глибини 1761 м.

Необхідно зазначити, що на кінець першого десятиліття XXI сторіччя Бориславське родовище характеризується 62-ма свердловинами з накопиченим видобутком нафти понад 100 тис. т., з них 11 мають видобуток понад 200 тис. т., в т. ч. 4 свердловини найнафтодайніші, з видобутком понад 250 тис. т. А на першому місці відома свердловина № 324 (Нафта-2) з накопиченим видобутком 274,035 тис. т. нафти, що більший від максимального на 61,2 %, за майже сторічний період свабової і глибинонасосної експлуатації. А це теж показник, котрий характеризує високий потенціал надр цієї ділянки, що дає можливість в початковий період найдешевшим, фонтанним способом видобути більшу частину нафти із зони її дренивання.

Крім вказаних ознак, особливості розробки покладів нафти Глибинної складки Бориславського родовища є ще кілька феноменальних показників. Так, за п'ятирічку, з 1908 по 1912 рр., було встановлено золотий шпиль вершини з видобутками нафти понад один мільйон тонн. Лише за цей період було видобуто понад 7,86 млн. т. Жодне з родовищ Бориславського нафтогазоносного басейну, які були відкриті, не мають навіть приблизно такого показника. Адже на нині сумарний видобуток нафти становить: з Східницького родовища – 3,83 млн. т., з Орів-Уличнянського – 3,3 млн. т., зі Старосамбірського – 2,24 млн. т., з решти родовищ нижче, або значно нижче одного мільйона тонн.

Далі, вважаючи, що за теорією М. Кінг Губберта майже половина запасів нафти з родовища вичерпується, коли подолана вершина параболи і її падіння дорівнює початкові стрімкого зросту (у наших умовах від 500 тис. т.), з 1906 по 1921 рр. (16 років – золотий вік розробки), з Глибинної складки Бориславського родовища видобуто 15,96 млн. т. нафти. Це купол з «чорного золота», це славетна рукотворна пам'ятка тисяч і тисяч людей, поколінь, адептів нашого Борислава. Отож повний видобуток може сягнути 31,92 млн. т., а враховуючи накопичений видобуток нафти із глобального об'єкта Бориславського родовища, його перспектива полягає у видобутку ще до 1,3 млн. т. нафти. Важливими моментами розробки покладів нафти Глибинної складки можна вважати великий період їх розробки з падінням нафтовидобутку від 500 до 200 тис. т. на рік, який тривав з 1928 по 1940 року, тобто 12 років, і ще більший період з падінням нафтовидобутку від 200 до 100 тис. т., який тривав 22 роки (з 1941 по 1962 рр.).

Потім темп падіння нафтовидобутку ще знизився від 100 до 10 тис. т. і тривав 38 років (з 1963 по 1999 рр.), або від максимального до мінімального рівня він знижувався 90 років.

Велике значення для піднесення обсягів видобутку нафти з Бориславського родовища мало відкриття значно глибшого залягання покладів у Поміркінському блоці, в Піднасуві та на Попельській ділянці, хоч їх максимальні видобутки нафти не варто й порівнювати з Глибинною складкою. Так, на Поміркінській ділянці він становив 5,78 тис. т. у 1958 р., з покладів Піднасуву – 61,49 тис. т. у 1958 р., покладів Попельської ділянки – 53,11 тис. т. у 1967 р. Саме через це рівень видобутку нафти вищий 100 тис. т. в цілому по Бориславському родовищу був по 1973 р., а з Глибинної складки, як відомо, по 1962 р.

Якщо з глибини віків у Бориславі господарював гірничовидобувний комплекс з видобутку твердих, рідких і газоподібних вуглеводнів, то постає запитання: оцінивши досягнення, що це дало бориславцям, місту? Залишилися дороги, вимощені каменем, вілли – кам'яниці, касарні, а також пристарілі свердловини, здебільшого нерентабельного видобутку нафти і удвічі більше ліквідованих свердловин з-поміж майже 2000 історичного фонду. Є у нас інфраструктура з видобутку нафти, розчинного газу й утилізації пластової води та організацій, що її обслуговує. Є у нас також катастрофічні екологічні наслідки від довготривалої розробки озокеритових і нафтових покладів, об'єктивно всі ознаки депресійної зони, де не перестають народжуватися і жити мешканці сучасного міста.

Про минуле нашої Бориславської агломерації написано багато, передусім, нашими славетними краєзнавцями Іваном Франком, Стефаном Ковалівим, а також Анджеєм Хцюком та іншими. Красномовним афоризмом, що вказує на значення нашого Борислава, може бути сказане в історичному літописі: «Поштовхом подальшого економічного розвитку в ХІХ сторіччі Дрогобича (треба вважати не тільки його) було будівництво залізничної лінії до Борислава і Стрия, яка була відкрита 31 грудня 1872 року». А залізничну колію до нас будували лише для транспортування наших скарбів надр – озокериту і нафти – у європейському напрямку.

Разом зі Східницько-Урицьким і Бориславським родовищами уже в другій половині ХХ сторіччя в Бориславському нафтогазовому басейні було відкрито за допомогою уже роторного буріння свердловин з репресією на нафтогазонасні горизонти більше 10-и родовищ. Тут знайдені поклади нафти знаходяться на глибинах від 3000 до 5000 м, а віддаль між експлуатаційними свердловинами збільшилася до 500 м. Кожне відкрите родовище мало науково обґрунтований проект розбурювання і розробки. Особливу увагу звертали на вибір раціональної мережі свердловин, який має велике значення, оскільки від їхнього розташування в значній мірі залежать тривалість розробки нафтових покладів, об'єм капітальних витрат, коефіцієнт кінцевого нафтовилучення та інші показники.

З високими обсягами видобутку нафти є, передусім, Орів-Уличнянське родовище, яке відкрито у 1962 році. А уже 1968 р. тут було досягнуто вершини нафтовидобутку – 355,61 тис. т. при 29-и експлуатаційних свердловинах. Із цих свердловин 13 забезпечило 90 % максимального видобутку нафти, а 5 – продукувало 50% (33-Ул. – 43,32 тис. т., 13-Ул. – 42,22 тис. т., 35-Ул. – 32,43 тис. т., 15-Ор. – 32,1 тис. т., 2-Ул. – 29,04 тис. т.). На родовищі нафтовидобутку було задіяно 55 свердловин, що пробурені в різні роки. Цікава деталь: якщо б усі свердловини були пробурені в один рік (такий темп був при розбурюванні Східницького чи Бориславського родовищ) з найбільшими для них видобутками, то загальний обсяг видобутку з Орів-Уличнянського родовища сягнув би 686,1 тис. т. нафти. Золотий вік видобутку нафти з Орів-Уличнянського родовища припадає на 1962–1973 рр., коли з менілітового покладу з глибин понад 3000 м було видобуто 2,2 млн. т. А відтак, за розрахунками М. Кінг Губберта, з цього родовища ще можливо видобути майже один мільйон тонн нафти при використанні сучасних заходів для підвищення нафтовилучення..

Старосамбірське нафтове родовище характеризується також високими показниками нафтовидобутку. Воно було відкрито 1969 р., а вже 1977 р. було досягнуто вершини – 110,99 тис. т. нафти при 12-и видобувних свердловинах, з яких 4 – продукували 70 % (60-Ст. С. – 28,7 тис. т., 61-Ст. С. – 20,8 тис. т., 64-Ст. С. – 18,1 тис. т., 14-Ст. С. – 11,1 тис. т.). Це те родовище з наших нафтових теренів, де перевершено річний видобуток нафти 100 тис. т. Тут завдяки реальному застосуванню з раннього етапу для розробки Ямненського нафтового покладу ППТ (підтримання пластового тиску) з приконтурним заводненням, з використанням його циклічної дії на Старосамбірському родовищі досягнуто високих показників нафтовилучення, тому тут падіння нафтовидобутку не дорівнює початковій стрімкого зросту.

Всього у нафтовидобутку перебувала 31-а свердловина і якби всі вони були пробурені в один рік на глибину понад 3000 м, то із Старосамбірського родовища можна було б видобути 217,3 тис. т. нафти, тобто майже удвічі більше від фактичного рівня у 1977 р.

Найвидатніша, з огляду на глибину і накопичений нафтовидобуток, є у Бориславському нафтогазоносному басейні свердловина 3-Новосхідницька, яка бурилася, як пошукова, з проектною глибиною 5500 м на глибинний елемент, що прогнозувався під Східницьким нафтовим родовищем. Фактично вона завершена бурінням при глибині 4350 м після вдалого тестування за допомогою ВПТ нижньоменілітових відкладів II ярусу складки та спуску фільтра в інтервалі 4195 – 4334 м і т. д. У 1976 р., рівно 80 років після досягнення на цій ділянці першого на Прикарпатті обсягу видобутку 100 тис. т. нафти (145,2 тис. т.), за допомогою 260-и свердловин тут вступила в експлуатацію фонтанним способом феноменальна свердловина 3-НСх., яка уже 1978 р. зафіксувала видобуток нафти майже 100 тис. т. (95,1 тис. т.) і газу розчинного – 3,65 млн. м³.

Золота вершина (стрімкий зріст і падіння) нафтовидобутку зі свердловини 3-НСх. припадає на 1976 – 1984 рр., коли з неї було видобуто понад 0,55 млн. т. нафти, що при врахуванні накопиченого видобутку, який більший майже у 3 рази, ніж у найкращій свердловині Бориславського родовища («Нафта-2»), свідчить про те, що її потенціал ще принаймні 0,3 млн. т. нафти.

Результати і спосіб експлуатації неповторної поки що свердловини 3-НСх. дають підстави сподіватися на відкриття аналогічних нафтодаєних полів у Бориславському нафтогазовому басейні на глибинах понад 4000 м. І тут, передусім, постає завдання щодо інвестування коштів у реконсервацію та добурювання пошукової свердловини 1-Яцьківська до глибини 5500 м.

Бориславський нафтогазоносний басейн багатий ще кількома нафтовими вершинами, але вони не такі потужні, як уже описані. Серед таких вершин з нафтовидобутком до 100 тис. т. нафти є Заводівське родовище з максимальним видобутком 71,5 тис. т. у 1984 р., Стинавське – 57,4 тис. т. у 1975 р., Іванківське – 51,6 тис. т. у 1971 р. Решта родовищ мають ще скромніші показники нафтовидобутку.

Для багатьох родовищ нашого регіону і України, які є на завершальній довготривалій стадії розробки, актуальними постають питання подальшого напрямку робіт. Накреслити програму робіт на майбутнє для першої нафтової вершини – Східницько-Урицького родовища і для найвищої нафтової вершини Прикарпаття – Бориславського родовища було б значно ефективніше, якби у Мінпаливенерго України затвердили новий нормативний документ «Правила виведення з розробки родовищ газу та нафти», який підготовлений науковими організаціями ще 2009 р. Це дороговказ для дорозробки нафтових і газових родовищ на довготривалій завершальній стадії. Це документ, який може внести системні зміни в інші нормативні акти надрокористування для використання засад «Синьої економіки» Гюнтера Паулі та логіки екосистеми старих родовищ з метою досягнення економічних результатів.